

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET RÅSSÖ I ORUST KOMMUN

**LÄNSSTYRELSEN I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN FÖRVALTARE:
SKOGSVÅRDSSTYRELSEN**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 INLEDNING
- 2 ALLMÄN BESKRIVNING
 - 2.1 Areal Läge Syfte
 - 2.2 Naturförhållanden
- 3 SKÖTSELPLAN
 - 3.1 Allmän målsättning för reservatets skötsel
 - 3.2 Allmänna anvisningar för reservatets skötsel
 - 3.3 Detaljbeskrivningar och detaljåtgärder
 - 3.4 Anordningar för friluftslivet
- 4 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

BILAGOR

- A Skötselplanekarta - skötselområden
- B Skötselplanekarta - anordningar för friluftslivet
- C Ekonomiplan
- D Reservatföreskrifter

1. INLEDNING

Naturreseptatet Råssö utgör ett vackert inslag i landskapsbilden och är en stor tillgång för det rörliga friluftslivet med ett flertal attraktiva badplatser. Det har även vetenskapligt värde på grund av sina strandängar och grunda bottnar som bl a har stor betydelse för fågellivet.

Skötselplanen syftar till att göra området tillgängligt för det rörliga friluftslivet samt att bevara viktiga fågelbiotoper.

Till grund ligger länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län beslut 1 974-05-20.

Förvaltare av reservatet är skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

2. ALLMÄN BESKRIVNING

2.1

Areal: 520 ha varav landareal 240 ha.

Läge: Reservatet utgörs av en halvö i Stigfjorden mellan Orust och Tjörn

Kartor: Ekonomiska kartbladen 071 90, 071 91, 081 00, 081 01.

Syftet: med reservatets bildande är att skydda ett område med stor betydelse för det rörliga friluftslivet samt att bevara dess strandängar vilka utgör viktiga rast- och övervintringsplatser för sjöfågel och vadare.

Kommun: Orust.

2.2 Naturförhållanden

Råssöhalvön är förbunden med Orust med en smal strandängsremsa. Halvön har en långsträckt form med en längd av ca 2 500 m nordväst-sydöstlig riktning. Dess största bredd är ca 1 500 m. Till reservatet hör ett antal småöar främst väster om Råssö.

Råssöhalvön är topografiskt sett uppdelad i en nordlig och en sydlig del, skilda åt av en strandängssänka vid Mariestrand.

Den södra delen med det sk Råssö huvud uppvisar höglänta hållmarkspartier med klippstränder omväxlande med blockstränder.

Vegetationen på "huvudet" är mycket sparsam och i några sänkor syns planterad tall och på något ställe även gran, som dock tycks lida svårt det utsatta sydvästläget. Särskilt skall omnämnas den rika och vackra förekomsten av kärrtörel (*Euphorbia palustris*) på blockstränderna på "huvudets" västsida. Råssö huvud erbjuder mycket goda badmöjligheter

och från de högsta partierna har man förmåliga utblickar över Stigfjorden.

Av annan karaktär är bergsområdet norr om den gamla gården Örneviken på södra Råssö. Även här finns framträdande hållmarkspartier, men området kännetecknas främst av mycket vacker tallskog, delvis på hållmark, samt av ett parti med gammal granskog. Genom barrskogen löper en stig ner mot stranden vid Örneviken. Skogen har mycket stora landskapliga och sociala värden men uppvisar även naturvetenskapliga kvaliteter. I skogen växer t ex den lilla orkiden knärot (*Goodyera repens*), som här har en av sina västligaste utposter i mellersta Bohuslän. Linnean är allmän i detta barrskogsparti, som även anges som revir för hornuggla (O. Pehrsson 1967).

På norra Råssö finner man ett skogsområde av något annorlunda karaktär. Lövinslaget av främst ek tycks vara mera påtagligt medan större grandominerade partier saknas. Området är liksom det södra starkt kuperat och framträdande är hållmarkstallskogen.

Det ur landskapssynpunkt vackraste området är utan tvivel odlingsbygden på nordvästra Råssö. Välskötta åkrar, slätter- och betesängar letar sig här fram mellan bergknallarna ner mot stränderna. Största delarna av den öppna marken i områdets nordligaste del har övergått till betesmark tillsammans med de omfattande strandängarna mitt emot Härholmen. Kontrasten mellan detta starkt kulturmarkspräglade område och övriga delar av Råssö är mycket stor. Här saknas nästan helt barrträdsvegetation och i stället har eken sparats, vilken kantar bergknallarna här och var och ställvis bildar skogsdungar eller ekhagar. Fältskiktet i skogspartierna är ställvis ängsartat med rikligt med vitsippor, ängskovall, häckviker, teveronika, svalört, vårbrådd, lundgröe m fl arter. Gillner omnämner i sin inventering (1968) några slätter- och betseberoende ängssamhällen som lätt kan studeras på nordvästra Råssö och som starkt bidrar till landskapets skönhetsvärden.

Till Råssöhalvöns stora naturkvaliteter hör också de ovan nämnda strandängarna i norr. De betas nu uteslutande och har ett karaktäristiskt tuffigt utseende. De övre partierna slåtrades ännu för några år sedan.

Föutom de allmänna strandängarterna kan nämnas en riklig förekomst av den relativt sällsynta saltmållan (*Halimione pedunculata*), vilken är en god ledart för typiska saltängar. Högre upp på strandängen växer smal käring tand (*Lotus tenuis*), en annan sällsynt strandängsart.

Strandängarna med angränsande vattenområden har också ett mycket stort värde ur faunistisk synpunkt då de är omtyckta häcknings- och rastplatser för vadare och simänder. Som exempel kan nämnas en uppgift från O. Pehrsson (1967): Hösten 1966 inräknades här ca 400 brushanar. Förutom rödbena, större strandpipare och enkelbeckasin häckar här också sydliga kärrsnäppan, vilken utom i Kalvöfjorden endast är känd från 3-4 lokaler Bohuslän. Ansenliga vattenområden ingår i reservatet och dessa grunda, högproducerande sk leror, särskilt väster om halvön, är mycket fågelrika och av stor betydelse som näringsplats för rastande och häckande sjöfågel.

Långholmen, som är den största av omgivande öar, är som de flesta av öarna i Kalvöfjorden fortfarande mycket kal beroende på det tidigare intensiva fårbetet. På Långholmen går fortfarande ett mindre antal får. På öns centrala del syns ännu resterna av det gamla bostället,

som enligt uppgift var bebott åtminstone fram till sekelskiftet. I anslutning till bostället breder också den tidigare åkermarken ut sig som nu i huvudsak har karaktär av gräshed.

Ön är starkt kuperad på den norra och östra sidan med tallvegetation på sluttningar och i sänkor. Sänkornas strandnära partier är på flera ställen fyllda av videsnår. Kraftiga lövbuskage breder ut sig på ostsidan av den forna åkermarken i skydd av bergbranten.

Väst- och sydvästsidan av ön är flackare och här dominerar hållmarksljungheden. På västsidan dominerar klippstränderna medan grunda ler-och grusstränder breder ut sig på ostsidan och i norr och söder. Långholmen utgör en stor tillgång för det rörliga friluftslivet inte minst med tanke på dess fina badmöjligheter. Det öppna landskapet erbjuder också utmärkta strövmöjligheter med storslagen utsikt från höjderna.

Litteratur:

Gillner, V 1968	Hakenäset på Tjörn och Råssö på södra Orust -en botanisk undersökning av två tilltänkta naturreservat. Stencil, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.
Pehrsson, O 1967	Inventering av det högre djurlivet på Råssö, Stala socken, Orust. Stencil, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

3. SKÖTSELPLAN

3.1 Allmän målsättning för reservatets skötsel

Målsättningen är att bevara ett naturskönt område för det rörliga friluftslivet och den vetenskapliga naturvården. Därvid skall strävan vara att bibehålla områdets karaktär med skog, strandängar, hållmarker och odlingsmark. Av särskilt stort intresse är den vackra odlingsbygden nordväst samt de vackra strandängarna i norr. Målet är också att skydda omgivande grunda vattenområden med tanke på det rika sjöfågellivet.

3.2 Allmänna anvisningar för reservatets skötsel

Jordbrukslandskapet med strandängarna på norra Råssö tillhör halvöns absolut värdefullaste partier ur både kulturell och vetenskaplig synvinkel. En förutsättning för landskapets bevarande i befintligt skick är fortsatt jordbruksdrift i nuvarande omfattning med omväxlande åkerbruk, vallodling och bete. De stora strandängarna innanför Härholmen hävdas numera uteslutande genom bete liksom de mindre partierna på västsidan. Även stränderna längre söderut och strandängssänkan vid Mariestrand betas liksom bergspartierna norr därom. Betet är ytterligt väsentligt hela detta område.

Skogsbruket skall bedrivas med största hänsyn till naturvårdens intressen enligt skogsvårdslagens 21 §. Detta gäller särskilt de under A 12 i reservatsföreskrifterna angivna bestämmelserna att avverkning av skog på fastigheterna Råssö 1:2, 1:7, 1:36 inte får ske utan tillstånd av länsstyrelsen. Avverkning bör icke äga rum på hållmarksimpediment. Lövskog får inte omföras till barrskog. Sådd eller plantering av barrträd får äga rum endast på område som nu är bevuxet med barrskog. Det skall beaktas att fastigheternas behov av gagnvirke blir tillgodosett.

3.3 Detaljb beskrivningar och detaljtätgärder

Reservatet är indelat i 16 skötselområden, se skötselplanekarta (Bilaga A).

Skötselområde 1

Beskrivning: Råssö huvud bestående av omfattande hållmarkspartier. En i huvudsak gräsbevuxen sänka som löper i sydväst- nordostlig riktning, delar området en höglänt nordlig del och en flackare sydostlig del. I anslutning till sänkan finns sammanhängande ljunghedspartier. I sydost växer vindpinad tall och gran. Stränderna består omväxlande av block och klippor. Hela området är mycket värdefullt från landskaplig och social synpunkt.

Målsättning: Hållmarker och ljunghed med buskvegetation samt blandskog. Bad och rekreationsområde.

Åtgärder: Rövning vid påfallande stort inslag av buskar och sly. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 2

Beskrivning: Grund vik omgiven av strandvegetation. Området är avsatt för båtplatser (A 10 i reservatsföreskrifterna).

Målsättning: Båthamn.

Åtgärder: Det åligger båtplatsägare att tillse att området hålls i ett städat skick. Förvaltaren skall hålla området under uppsikt.

Skötselområde 3

Beskrivning: Strandområdet och ängsmarkerna söder om Örneviken. Stränderna består av låga bergknallar omväxlande med små sandstrandspartier. Ängarna har tidigare varit åker men håller nu på att växa igen. I de inre delarna står tät och snårig unggran. Områdets södra del upptas av ett ljunghedsparti med glest växande en och tall.

Målsättning: Alt. 1 Område för bad och rekreation. Hävdad ängsmark. Alt. 2 Område för bad och rekreation. Blandskog och lövskog.

Åtgärder: Alt. 1 Slätter och/eller bete samt buskröjning. Alt. 2 inga åtgärder från förvaltarens sida. Dock står det öppet för enskilda initiativ för hävd av ängsmarken.

Skötselområde 4

Beskrivning: Råssöhalvöns största sammanhängande barrskogsområde. I söder framträder höglänta hållmarker, som ställvis hyser spontant uppkommen hållmarkstallskog. Berggrunden utgörs av ögonbärande gnejsgranit och här finns även vackra rundhällskomplex. De centrala delarna utgörs av en mycket vacker högvuxen barrblandskog. Ett mindre bestånd av ogallrad yngre gran ingår i området. Ett mindre inslag av löv såsom ek och rönn.

Målsättning: Barrskog med hållmarkspartier.

Åtgärder: Normalt skogsbruk i befintliga bestånd. Avverkning får dock endast ske efter tillstånd av länsstyrelsen. (Reservatsföreskrifterna A 12). Vid dispens för avverkning skall förvaltaren medverka vid utstämpling. Vid alla ingrepp skall skogsvårdslagens 21 § beaktas.

Skötselområde 5

Beskrivning: Mycket vackra strandpartier, mestadels av grus och sten. De norra stränderna är av strandängstyp och hyser en intressant flora. Goda bad möjlig heter finns i de södra delarna.

Målsättning: Strandområde med bad- och strövmöjligheter.

Åtgärder: Städning vid behov.

Skötselområde 6

Beskrivning: Ängsparti, som varierar från fuktäng till torräng, vilket kantas av

buskvegetation.

Målsättning: Strandäng.

Åtgärd: Bete.

Skötselområde 7

Beskrivning: Råssö brygga samt viken sydväst därom, som enligt reservatsföreskriften A10 avsatts som båthamn.

Målsättning: Båthamn.

Åtgärd: Städning vid behov.

Skötselområde 8

Beskrivning: Bergsområde med tallskog och ängspartier. Nordligaste delen består av ekhagmark och här finns även ett kärrparti.

Målsättning: Ängsmark, ekhage och tallskog.

Åtgärder: Bete på ängsmarkerna. Skogsbruk som skall bedrivas med största hänsyn till skogsvårdslagens 21 §. I ekhagen bör det särskilt beaktas att utrymme ges för kronutveckling hos ek.

Skötselområde 9

Beskrivning: Barrskog. Området kan jämföras med skötselområde 4 men är ej så storväxt och har ett större lövinslag, björk och ek. Stränderna består främst av klippor men även av block och sten samt sandstränder med intilliggande gräsbevuxna partier.

Målsättning: Barrskog med lövinslag. Bad- och rekreationsområde.

Åtgärder: Fri utveckling i strandområdet, städning vid behov. Skogsbruk som skall bedrivas med största hänsyn till skogsvårdslagens 21 §. Förvaltaren bör medverka vid utstämpling då avverkning är aktuell.

Skötselområde 10

Beskrivning: Höglänt bergsparti med i huvudsak hållmarkstallskog. I sänkor med djupare jordlager växer högvuxen tallskog med stort graninslag samt viss föryngring av björk och ek. Områdets nordligaste del utgörs av en låg hållmarksutlöpare med enbuskvegetation. På ostsidan kantas berget av ek. Gamla anslutningsvägen till Råssö löper genom området.

Målsättning: Hållmarker, hållmarkstallskog, granskog och äng.

Åtgärder: Bete på ängsmarken. Skogsbruk som skall bedrivas med största hänsyn till

skogsvårdslagens 21 §. Vid ev avverkning bör förvaltaren medverka vid utstämpling.

Skötselområde 11

Beskrivning: Åker- och slåttermark. Ur landskaplig och kulturell synpunkt av ytterligt stora värden, särskilt de strandnära västra partierna.

Målsättning: Åker- slåtter- eller betesmark.

Åtgärder: Åker- slåtter- och/eller betesbruk.

Skötselområde 12

Beskrivning: Klippor och små betade strandängar, som i öst delvis kantas av en lövskogsrand, på nordvästra Råssö. Området är mycket vackert med sin öppna och lättillgängliga natur. Vissa stränder är attraktiva från badsynpunkt medan andra är mycket grunda och består av lera.

Målsättning: Hällmarker och strandängar.

Åtgärder: Bete. Röjning av buskar vid behov.

Skötselområde 13

Beskrivning: Bergsparti med ekskog i sänkor och skrevor. På nordsidan har ekskogen hagmarkskaraktär. Här finns ett visst inslag av tall och björk. På höjderna kan skogen närmast liknas vid ekkratt.

Målsättning: Ekskog och hällmarker.

Åtgärder: Bete samt skogsbruk som skall bedrivas med största hänsyn till skogsvårdslagens 21 §. Förvaltaren bör medverka vid utstämpling då ev avverkning är aktuell.

Skötselområde 14

Beskrivning: Området är mycket vackert och karaktäriseras av låga bergknallar med emellanliggande ängsytor med lövskogsbårder, främst ek.

Målsättning: Ängsmark.

Åtgärd: Bete.

Skötselområde 15

Beskrivning: Strandängar på nordvästra Råssö. Vissa partier slåtrades ännu i slutet av 60-talet men hävdas numera endast med bete.

Målsättning: Strandängar.

Åtgärd: Bete.

Skötselområde 16

Beskrivning: Långholmen samt småöarna kring Råssö. Långholmen består av öppna hedpartier på västsidan medan ostsidan till en del hyser tallskog i starkt kuperad terräng.

Målsättning: Hedmarker på långholmen. I övrigt hållmarksöar.

Åtgärder: Bete på Långholmen. I övrigt inga åtgärder.

3.4 Anordningar för friluftslivet

(Karta bilaga B)

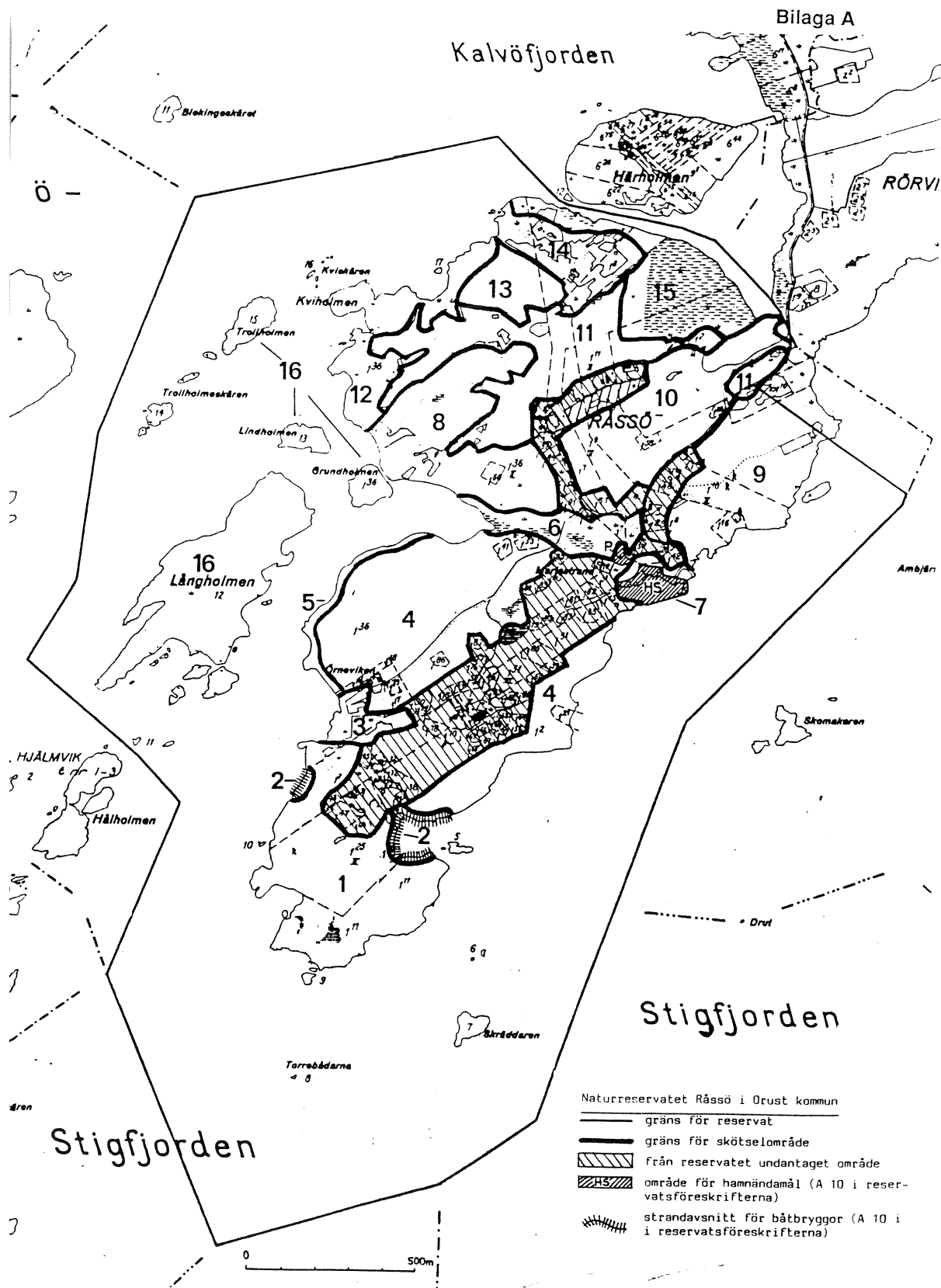
Stigar hålls öppna och där så erfordras anordnas grind eller stätta.

Parkeringsplats, informationsskyltar och sopkärl enligt karta.

4. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Finansieringen av reservatet åvilar staten genom vårdanslaget.

Ekonomiplan (Bilaga C).

Kalvöfjorden

Bilaga B

RÖRVIK

Ambjörne

Skomakaren

6 q

Skreddaren

Torrebådarna
4 8

Stigfjorden

Stigfjorden

TECKENFÖRKLARING

Informationstavla

Strövstig

Parkeringsplats

Sopkärl

0 500m

JÄLMVIK
2 6 1-3
Hälholmen

Långholmen
12

Lindhöjden 13

Brundholmen 136

Kviholm

Kviekåren

Trollholmskåren

Trollholmen 15

RASSÖ

Härholmen

Kingskäret